

577.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 8 lipca 1932 r.

o zaopatrzeniu emerytalnem pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i o zaopatrzeniu pozostałych po tych pracownikach wdów i sierot, oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki.

Na podstawie art. 25 i 26 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 89, poz. 705), w brzmieniu zmienionem art. 11 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) zarządza się co następuje:

Rozdział I.**Postanowienia ogólne.**

§ 1. Pracownicy przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“, jako też pozostałe po nich wdo-

wy i sieroty mają prawo do zaopatrzeń według zasad określonych niniejszym rozporządzeniem pod warunkiem, że są obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej, lub Wolnego Miasta Gdańska.

Rozporządzenie niniejsze nie obejmuje pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, a ponadto tych pracowników zatrudnionych na obszarach województw: poznańskiego, pomorskiego i śląskiego, oraz na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, którzy na podstawie przepisów, tamże obowiązujących, podlegają ustawowemu obowiązkowi ubezpieczenia na starość, na wypadek niezdolności do zarobkowania i śmierci.

Opłata.

§ 2. Pracownicy miesięcznie płatni, nieobjęci ust. 2, wnoszą miesięczną opłatę w wysokości 8% sumy uposażenia łącznie z dodatkami, wypłacanymi na obszarze Rzeczypospolitej wszystkim miesięcznie płatnym pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” w wymiarze dla samotnych.

Opłata miesięczna płatnych miesięcznie pracowników parowozowych, zajętych stale na parowozie, oraz miesięcznie płatnych pracowników w służbie konduktorskiej, zajętych stale przy obsłudze pociągów, wynosi 12% sumy uposażenia łącznie z dodatkami, wypłacanymi na obszarze Rzeczypospolitej wszystkim miesięcznie płatnym pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” w wymiarze dla samotnych (§ 13 ust. 3).

Pracownicy dziennie płatni, nieobjęci ust. 4, wnoszą miesięczną opłatę w wysokości 8% sumy ostatniej płacy dziennej, pomnożonej przez obowiązkową miesięczną ilość dni roboczych łącznie z dodatkami, wypłacanymi na obszarze Rzeczypospolitej wszystkim dziennie płatnym pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” w wymiarze dla samotnych.

Opłata miesięczna dziennie płatnych pracowników parowozowych, zajętych stale na parowozie, oraz dziennie płatnych pracowników w służbie konduktorskiej, zajętych stale przy obsłudze pociągów, wynosi 12% sumy ostatniej płacy dziennej pomnożonej przez obowiązkową miesięczną ilość dni roboczych łącznie z dodatkami, wypłacanymi na obszarze Rzeczypospolitej wszystkim dziennie płatnym pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” w wymiarze dla samotnych (§ 13 ust. 4).

Jako pracowników stale zajętych na parowozie, względnie stale zajętych przy obsłudze pociągów (ust. 2 i 4) uważa się tych wszystkich pracowników parowozowych względnie w służbie konduktorskiej, których na stałe przydzielono do tej służby i to tak długo, dopóki przydzielenie to nie zostanie cofnięte.

Pracownicy, zatrudnieni na obszarze Wolnego Miasta Gdańska, objęci niniejszym rozporządzeniem, wnoszą miesięczną opłatę określoną w powyższych ustępach w takiej wysokości, w jakiej wnoszą pracownicy tych samych grup i szczebli uposażenia zatrudnieni w m. st. Warszawie.

W razie zwiększenia się sumy podstawy wymiaru opłaty miesięcznej wskutek osiągnięcia przez pracownika wyższej grupy lub szczebla uposażenia,

pracownik wnosi w dwunastu ratach miesięcznych, niezależnie od opłaty ustalonej w powyższych ustępach, dodatkową opłatę w wysokości sześciokrotnej (ust. 1 i 3), względnie dziewięciokrotnej (ust. 2 i 4) różnicy między poprzednią a zwiększoną sumą podstawy wymiaru opłaty miesięcznej.

Wysługa emerytalna.

§ 3. Okresy służby państwowej lub samorządu terytorjalnego, okresy państwowej służby kolejowej, jako też kolejowej służby prywatnej, tak w Państwie Polskim jak i w jednym z byłych państw zaborczych, obowiązkowo opłacone opłatą, składkami emerytalnymi, zabezpieczeniowemi lub ubezpieczeniowemi, oraz okresy ubezpieczenia w Państwie Polskim na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, zalicza się do wysługi emerytalnej bez opłaty, jeżeli pracownik składek tych nie podjął, za te okresy nie otrzymuje emerytury lub renty, ani też nie otrzymał odprawy (§ 46). Wskutek zaliczenia okresów służby kolejowej, odbytej w jednym z byłych państw zaborczych, obowiązkowo opłaconych opłatą, składkami emerytalnymi lub zabezpieczeniowemi, pracownik traci wszelkie prawa, przysługujące mu z tytułu uiszczenia rzeczonych opłat lub składek; opłaty te i składki przypadają przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe”. Okresy opłacone składkami ubezpieczeniowemi na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, oraz okresy opłacone składkami lub opłatą wzamian za zapewnienie pracownikowi praw emerytalnych przez pracodawcę, zalicza się do wysługi emerytalnej, jeśli składki te lub opłaty podlegają w myśl obowiązujących przepisów przekazywaniu na rzecz przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” przez daną instytucję ubezpieczeniową, względnie przez danego pracodawcę.

Jeżeli pracownik podjął wpłacone składki, lub za dane okresy otrzymuje emeryturę (rentę), lub otrzymał odprawę, albo też jeśli wpłacone przez pracownika opłaty przekazano instytucji ubezpieczeniowej lub pracodawcy (§ 11 ust. 4), zalicza się okresy te według zasad ust. 4, 9, 10, względnie 11.

Okresy służby w Wojsku Polskim a mianowicie: służby obowiązkowej, na ćwiczeniach, oraz w czasie mobilizacji lub częściowego uzupełnienia wojsk do stopy wojennej, zalicza się do wysługi emerytalnej bez opłaty. Okresy służby odbytej przed powstaniem Państwa Polskiego w formacjach lub organizacjach wojskowych, uznanych przez Państwo Polskie jako polskie, względnie zaliczalne do polskiej służby wojskowej — uważa się jako okresy wojskowej służby polskiej.

Okresy służby państwowej lub samorządu terytorjalnego, oraz okresy państwowej służby kolejowej, jako też kolejowej służby prywatnej, tak w Państwie Polskim jak i w jednym z byłych państw zaborczych, nieopłacone obowiązkową opłatą, składkami emerytalnymi, zabezpieczeniowemi lub ubezpieczeniowemi, zalicza się na żądanie uprawnionego do wysługi emerytalnej opłatnie. Należność za to zaliczenie wynosi sumę opłat, określonych w § 2 ust. 1, względnie 3, obliczonych od sumy podstawy wymiaru opłaty w miesiącu zgłoszenia odnośnego żądania za cały okres podlegający zaliczeniu, wraz

z odsetkami składanymi. Odsetki te oblicza się w stosunku miesięcznym według miesięcznej stopy 0,5% za okres podlegający zaliczeniu, w stosunku zaś rocznym według rocznej stopy 6% za resztę okresu wysługi emerytalnej, osiągniętej na podstawie tego zaliczenia w dniu formalnego dokonania zaliczenia. Jeśli okres podlegający zaliczeniu leży między poszczególnymi okresami zaliczonymi już do wysługi emerytalnej, odsetki w stosunku rocznym oblicza się od pierwszego dnia następującego po ostatnim dniu okresu, podlegającego zaliczeniu. Przy obliczaniu procentów składanych w stosunku miesięcznym nie uwzględnia się ułamków miesiąca, zaś przy obliczaniu procentów składanych w stosunku rocznym ułamków roku (§ 48).

Okres studiów na jednym z wydziałów uniwersytetów, lub w równorzędnym zakładzie naukowym, zalicza się na żądanie uprawnionego do wysługi emerytalnej odpłatnie, lecz tylko w przypadkach całkowitego zakończenia studiów przepisanych egzaminami, jednak w ilości nie większej jak 4 lata. Należność za to zaliczenie oblicza się według przepisu ust. 4.

Wdowa i sieroty po pracowniku lub emerycie, który nie uiszczył w całości należności za zaliczenie okresu służby, pracy lub studiów, korzystają z zaliczenia okresu odpowiadającego części należności uiszczonych z tytułu tego zaliczenia, pragnąc zaś korzystać z zaliczenia pełnego okresu, muszą uiszczyć zaległą część tej należności.

Emeryt, wdowa, oraz sieroty korzystają z zaliczenia dopiero od pierwszego dnia miesiąca następującego po całkowitem wpłaceniu należności za to zaliczenie.

Pracownikowi, który przed zupełnym wpłaceniem należności za zaliczenie zrzeknie się tego zaliczenia, zwraca się całą wpłaconą sumę. Po rozwiązaniu stosunku służbowego zwraca się tę sumę uprawnionemu (uprawnionym), jeśli nie nabył (nie nabyli) prawa do zaopatrzenia na podstawie niniejszego rozporządzenia.

W razie przyjęcia na służbę emeryta uprawnionego do pobierania zaopatrzenia emerytalnego z funduszków przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” i objęcia go na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem, zalicza się bezpłatnie do jego wysługi emerytalnej cały okres, który stanowił podstawę wymiaru zaopatrzenia (§ 16 p. 6).

W razie przyjęcia na służbę i objęcia na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem byłego pracownika kolejowego, byłego funkcjonariusza państwowego, lub byłego zawodowego wojskowego, z którymi rozwiązano swego czasu stosunek służbowy, lub których swego czasu przeniesiono w stan spoczynku i którym z tego powodu wypłacono odprawę na podstawie § 18 niniejszego rozporządzenia, albo na podstawie innych przepisów emerytalnych, zalicza się do ich wysługi emerytalnej cały okres poprzedniej wysługi emerytalnej po uprzednim zwrocie sumy otrzymanej tytułem odprawy.

W razie przyjęcia na służbę i objęcia na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem byłego pracownika kolejowego, byłego funkcjonariusza państwowego, lub byłego zawodowego wojskowego, których opłaty emerytalne i wpłacone należności za

zaliczenie przekazano na podstawie § 11 ust. 4 niniejszego rozporządzenia, albo na podstawie innych przepisów, właściwej instytucji powszechnego ubezpieczenia społecznego lub pracodawcy, zalicza się do ich wysługi emerytalnej okresy, za które swego czasu wniesiono opłatę lub należność za zaliczenie, jeśli obowiązujące przepisy przewidują przekazanie przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe” sumy przekazanej poprzednio instytucji powszechnego ubezpieczenia społecznego, względnie pracodawcy.

Do wysługi emerytalnej nie zalicza się okresu urlopu bez uposażenia; wyjątek stanowią urlopy uzyskane na okres piastowania mandatu poselskiego, senatorskiego, lub w samorządzie terytorjalnym, albo też na okres sprawowania czynności w związkach zawodowych lub w spółdzielniach, jeżeli pracownik uiszczal w czasie tych urlopów opłaty miesięczne określone w § 2 lub, jeżeli po ukończeniu urlopu uiszczył je w terminie trzymiesięcznym, licząc od dnia objęcia służby.

Jeden i ten sam okres czasu może być zaliczony do wysługi emerytalnej tylko raz jeden. W razie, jeśliby pracownikowi (wdowie) służyło na podstawie niniejszego rozporządzenia z dwu lub więcej tytułów prawo do zaliczenia jednego i tego samego czasokresu, zaliczenie następuje z tego tytułu, jaki wskaże uprawniony.

Zaświadczenie o wysłudze emerytalnej.

§ 4. Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” obowiązane jest wydać każdemu pracownikowi zaświadczenie, stwierdzające jaki czas liczy się do jego wysługi emerytalnej.

W zaświadczeniu nie uwzględnia się okresów, które mają być zaliczone odpłatnie, oraz okresów ubezpieczenia na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, dopóki należność za to zaliczenie nie zostanie całkowicie wpłacona (§ 3 ust. 1, 4, 5, 10, 11 i 12).

Prawo wyboru zaopatrzeń.

§ 5. Z funduszków państwowych można pobierać tylko jedno zaopatrzenie. W razie gdyby pracownikowi, względnie pozostałej po nim rodzinie, służyło prawo do dwu lub więcej zaopatrzeń, wypłacanych z funduszków państwowych — uprawniony ma prawo wyboru.

Powyższe prawo wyboru zaopatrzeń realizuje uprawniony w formie zrzeczenia się prawa do jednego z nich.

Wyjątek stanowią odszkodowania, przyznane na podstawie niniejszego rozporządzenia (§ 42, 43 i 44), oraz zaopatrzenia, przyznane na podstawie ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212), których pobieranie nie wyklucza możliwości równoczesnego pobierania zaopatrzenia na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Właściwość urzędu.

§ 6. Czynności urzędowe wynikające ze stosowania niniejszego rozporządzenia, z wyjątkiem czynności zastrzeżonych Ministrowi Komunikacji i Ministrowi Skarbu, wykonywają urzędy upoważnione do tego przez Ministra Komunikacji.

Wyplata zaopatrzeń.

§ 7. Zaopatrzenia, należne na podstawie niniejszego rozporządzenia, wypłaca przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” każdego miesiąca zgóry.

Zmiany wysokości przyznanych zaopatrzeń.

§ 8. Ogólne zmiany uposażenia miesięcznie względnie dziennie płatnych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, lub wysokości dodatków podlegających opłacie (§ 2), przyznanie miesięcznie względnie dziennie płatnym pracownikom tego przedsiębiorstwa nowych dodatków podlegających opłacie, lub wstrzymanie wypłaty rzeczonych dodatków dotychczasowych, będzie stosowane do odnośnych zaopatrzeń, wypłacanych na podstawie niniejszego rozporządzenia.

Natomiast wszelkie zmiany wysokości uposażenia lub dodatków podlegających opłacie, spowodowane tylko stosunkami lokalnymi, albo też dotyczące tylko pracowników poszczególnych gałęzi służbowych, nie mają wpływu na wysokość zaopatrzeń, do których powstało prawo przed terminem wprowadzenia tych zmian.

Zapowiedzenia i zajęcia.

§ 9. Świadczenia, wypłacane na podstawie niniejszego rozporządzenia, nie ulegają zapowiedzeniu ani zajęciu, z wyjątkiem zapowiedzenia i zajęcia sądowego z tytułu alimentów, oraz zajęcia administracyjnego z tytułu należności Skarbu Państwa lub przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, obciążających uprawnionego.

Wysokość zapowiedzeń i zajęć z tytułu należności Skarbu Państwa lub przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, wynosi najwyżej 1/5 zaopatrzeń a 2/5 odprawy.

Sumy należne tytułem pośmiertnego lub zwrotu kosztów pogrzebu (§ 41), tytułem zwrotu kosztów przesiedlenia (§ 40), jak również tytułem odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki (§ 42, 43, 44, 45 i 50), nie ulegają żadnemu zapowiedzeniu ani zajęciu.

Odwolanie.

§ 10. Przeciw orzeczeniom i zarządzeniom, wydanym w sprawach unormowanych niniejszym rozporządzeniem, służy prawo odwołania w terminie czternastodniowym, w normalnym toku instancji.

Bieg terminu rozpoczyna się z dniem następującym po dniu doręczenia orzeczenia.

Jeśli koniec terminu przypada na niedzielę lub święto ustawowe, termin upływa następnego dnia powszedniego. Termin uważa się za dotrzymany, jeśli przed jego upływem odwołanie wysłano pocztą.

R o z d z i a ł II.

1. ZAOPATRZENIA EMERYTALNE.

Prawo do zaopatrzenia emerytalnego.

§ 11. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego nabywa pracownik przez rozwiązanie stosunku służbowego, jeśli osiągnął co najmniej 15 lat wysługi emerytalnej. Pracownik nie nabywa tego prawa,

jeśli stosunek służbowy rozwiązano przez wydalenie lub przez dobrowolne wystąpienie ze służby, tudzież w przypadkach rozwiązania stosunku służbowego wskutek samowolnej nieobecności na służbie.

Przed osiągnięciem 15 lat wysługi emerytalnej nabywa pracownik prawo do zaopatrzenia emerytalnego przez rozwiązanie stosunku służbowego, spowodowane fizyczną lub umysłową niezdolnością do pełnienia obowiązków służbowych, jeśli osiągnął co najmniej 5 lat wysługi emerytalnej.

Przed osiągnięciem 5 lat wysługi emerytalnej nabywa pracownik prawo do zaopatrzenia emerytalnego przez rozwiązanie stosunku służbowego, spowodowane fizyczną lub umysłową niezdolnością do pełnienia obowiązków służbowych, powstałą skutkiem nieszczęśliwego wypadku z powodu służby. W tym przypadku pracownik nie nabywa prawa do zaopatrzenia emerytalnego, jeśli nieszczęśliwy wypadek, który uczynił go niezdolnym do pełnienia obowiązków służbowych, spowodował rozmyślnie lub wskutek popełnienia czynu karalnego, stwierdzonego w drodze sądowo-karnej.

W razie, jeśli pracownik, z którym rozwiązano stosunek służbowy, nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracił, przekazuje na jego żądanie przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” właściwej instytucji ubezpieczeniowej, względnie właściwemu pracodawcy sumę opłat uiszczonych przez pracownika na podstawie § 2, oraz sumy uzyskane na podstawie § 3, jeśli pracownik ten podejmie w granicach Rzeczypospolitej pracę, uzasadniającą ustawowy obowiązek ubezpieczenia (zaopatrzenia go) na wypadek niezdolności do pracy, na starość i na wypadek śmierci. Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” zwolnione jest od obowiązku wpłacenia powyższych sum instytucji ubezpieczeniowej, względnie pracodawcy, jeśli pracownikowi wypłaciło odprawę na podstawie § 18.

Były emeryt, który na podstawie § 16 p. 3 lub 4 utracił prawo do zaopatrzenia emerytalnego, odzyskuje to prawo w razie darowania mu skutków skazania, względnie dyscyplinarnego ukarania (§ 14 ust. 2).

Podstawa wymiaru zaopatrzenia emerytalnego.

§ 12. Dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego przyjmuje się sumę, od której uprawniony ostatnio wniósł opłatę określoną w § 2 ust. 1, 2, 3, 4, względnie 6, oraz ustalony okres wysługi emerytalnej.

Wymiar zaopatrzenia emerytalnego.

§ 13. Za okres 15 lat wysługi emerytalnej zaopatrzenie emerytalne wynosi 40% sumy przyjętej na podstawie § 12 dla ustalenia podstawy wymiaru. Za każdy następny rok wysługi do lat 25 włącznie wzrasta zaopatrzenie o 2,4%, za każdy następny rok po latach 25 o 2,8% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru tak, że po osiągnięciu 35 lat lub więcej wysługi emerytalnej wynosi 92% tej sumy (pełne zaopatrzenie emerytalne).

W przypadku nabycia prawa do zaopatrzenia emerytalnego przed osiągnięciem 15 lat wysługi emerytalnej (§ 11 ust. 2 i 3) zaopatrzenie wynosi za

okres wysługi do 10 lat włącznie 30% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru (§ 12), za każdy następny rok wysługi do 15 lat włącznie wzrasta zaopatrzenie o 2% tej sumy.

Ułamki roku wynoszące więcej niż 6 miesięcy, liczy się przy wymiarze zaopatrzenia jako pełny rok, wynoszących zaś 6 miesięcy lub mniej nie uwzględnia się.

Każdy pełny rok opłacony 12% opłatą (§ 2 ust. 2 i 4) liczy się przy wymiarze zaopatrzenia jako 18 miesięcy. Ułamki roku liczy się pojedynczo.

Okres wojskowej służby polskiej od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia podpisania traktatu pokoju liczy się przy wymiarze zaopatrzenia podwójnie. Również podwójnie liczy się przy wymiarze zaopatrzenia okres kolejowej służby polskiej, oraz innej polskiej służby cywilno-państwowej, odbytej na terenie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armji, w czasie od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia podpisania traktatu pokoju.

Wysokość zaopatrzenia emerytalnego, do którego powstało prawo przez rozwiązanie stosunku służbowego na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego, jak również wysokość zaopatrzenia emeryta, ukaranego prawomocnie orzeczeniem dyscyplinarnym, opiewającym na zmniejszenie zaopatrzenia, wynosi sumę ustaloną na podstawie powyższych przepisów niniejszego paragrafu, względnie część tej sumy stosownie do brzmienia orzeczenia dyscyplinarnego.

Prócz zaopatrzenia emerytalnego służy emerytom prawo do pobierania dodatku ekonomicznego na żonę analogicznie i tak długo, jak pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” pozostającym na służbie. Emeryt nie ma prawa do pobierania tego dodatku, jeśli związek małżeński zawarł po rozwiązaniu stosunku służbowego.

W przypadku, gdy emeryt rości sobie prawo do zaopatrzenia emerytalnego w wyższym wymiarze, aniżeli wynika to z danych zawartych w jego aktach osobowych, ma udowodnić swe roszczenia dokumentami. Wyższe zaopatrzenie otrzymuje emeryt od dnia pierwszego następującego miesiąca po udowodnieniu tego roszczenia.

Termin początkowy korzystania z prawa do zaopatrzenia emerytalnego.

§ 14. Prawo pobierania zaopatrzenia emerytalnego nabywa uprawniony od dnia następującego po dniu wstrzymania wypłaty uposażenia służbowego.

W przypadkach określonych w § 11 ust. ostatni prawo to uprawniony odzyskuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu darowania skutków skazania, względnie dyscyplinarnego ukarania.

Poddawanie emerytów oględzinom lekarskim oraz powołanie ich na służbę.

§ 15. Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” może poddawać oględzinom lekarskim emeryta, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego przez rozwiązanie stosunku służbowego spowodowane fizyczną lub umysłową niezdolnością

do pełnienia obowiązków służbowych, a który nie ukończył jeszcze 55 lat życia. W razie stwierdzenia, że emeryt odzyskał zdolność do pełnienia obowiązków służbowych przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” ma prawo powołać go na służbę, jednak z uposażeniem nie niższym od tego uposażenia, które przyjęte było dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (§ 16 p. 5, § 17 ust. ostatni).

Emeryt, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego przez rozwiązanie stosunku służbowego, nie spowodowane fizyczną lub umysłową niezdolnością do pełnienia obowiązków służbowych, a który nie ukończył jeszcze 55 lat życia, może być każdej chwili powołany na służbę kolejową, jednak z uposażeniem nie niższym od tego uposażenia, które przyjęte było dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (§ 16 p. 5).

Wygaśnięcie prawa do zaopatrzenia emerytalnego.

§ 16. Prawo do zaopatrzenia emerytalnego gaśnie:

- 1) w razie śmierci emeryta,
- 2) jeśli emeryt utraci obywatelstwo polskie, lub obywatelstwo Wolnego Miasta Gdańska,
- 3) gdy emeryt zostanie wyrokiem sądowym prawomocnie skazany na karę dodatkową utraty praw publicznych. W razie zawieszenia w wyroku sądowym wykonania kary gaśnie prawo do zaopatrzenia tylko wówczas, jeśli zostało następnie zarządzone wykonanie zawieszony kary; w tych przypadkach gaśnie to prawo od pierwszego dnia miesiąca następującego po zarządzeniu wykonania zawieszony kary (§ 11 ust. ostatni, § 22, § 31),
- 4) gdy emeryt zostanie orzeczeniem dyscyplinarnym prawomocnie ukarany, a orzeczenie opiewa na utratę prawa do pobierania zaopatrzenia emerytalnego,
- 5) jeśli emeryt powołany na służbę (§ 15) nie uczyni zadość wezwaniu w terminie trzydziestodniowym, licząc od dnia otrzymania wezwania,
- 6) w razie przyjęcia emeryta na służbę kolejową i objęcia go na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem, lub w razie przyjęcia go na inną stałą służbę państwową (§ 3 ust. 9),
- 7) w razie zrzeczenia się na podstawie § 5.

Wstrzymanie wypłaty zaopatrzenia emerytalnego.

§ 17. Wypłatę zaopatrzenia emerytalnego wstrzymuje się:

- 1) na okres przebywania ponad 6 miesięcy poza granicami Rzeczypospolitej i Wolnego Miasta Gdańska z wyjątkiem, jeśli Minister Skarbu udzieli zezwolenia na pobieranie tego zaopatrzenia,
- 2) na okres przebywania w zakładzie dla umysłowo chorych, jeśli połączone z tem koszta ponosi przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” (§ 20, 29, 38),

3) na okres pobierania uposażenia (płacy okresowej) z funduszków państwowych na podstawie umowy o pracę, lub jakiegokolwiek uposażenia (płacy okresowej) z funduszków samorządu terytorjalnego, gospodarczego, lub z funduszków instytucji powszechnego ubezpieczenia społecznego. W danym przypadku wstrzymuje się wypłatę tylko takiej części zaopatrzenia emerytalnego, która łącznie z pozostałą częścią tego zaopatrzenia i z pobieraniem uposażeniem (płacą okresową) przekraczałaby 150% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru danego zaopatrzenia emerytalnego. Jednak zaopatrzenie emerytalne nie może być zmniejszone poniżej sumy 300 złotych miesięcznie.

Po ustaniu przyczyny wstrzymania wypłaty zaopatrzenia emerytalnego lub jego części wznawia się wypłatę zaopatrzenia, względnie wstrzymanej jego części od pierwszego dnia miesiąca następującego po zgłoszeniu się o nie.

Nadto można czasowo wstrzymać wypłatę zaopatrzenia emerytalnego emerytowi, który w przypadku przewidzianym w § 15 ust. 1 uchyła się od oględzin lekarskich. Wypłatę wstrzymanego czasowo zaopatrzenia emerytalnego wznawia się dopiero wówczas, gdy emeryt podda się tym oględzinom. W razie wznowienia wypłaty zaopatrzenia wypłaca się je za cały okres przerwy od dnia następującego po dniu czasowego wstrzymania tego zaopatrzenia, jeśli emeryt usprawiedliwi zwłokę w poddaniu się oględzinom lekarskim, w przeciwnym razie wypłaca się je od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu dokonania oględzin lekarskich.

Odprawa.

§ 18. W razie rozwiązania stosunku służbowego otrzymuje pracownik, który nie nabył prawa do zaopatrzenia emerytalnego (§ 11), na żądanie za każdy pełny rok wystługi emerytalnej, opłaconej opłatą, jednorazową odprawę w wysokości sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (§ 12). Wysokość odprawy nie może przekraczać dwunastokrotnej sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego.

Pracownikowi, z którym rozwiązano stosunek służbowy na podstawie orzeczenia dyscyplinarnego, opiekującego na przyznanie tylko części odprawy, służy prawo tylko do jej części, stosownie do brzmienia orzeczenia dyscyplinarnego.

Pracownik nie ma prawa do odprawy w przypadkach, gdy stosunek służbowy rozwiązano przez wydalenie, przez dobrowolne wystąpienie ze służby, lub wskutek samowolnej nieobecności na służbie, oraz w razie wypłacenia instytucji ubezpieczeniowej lub pracodawcy sum na podstawie § 11 ust. 4.

2. ZAOPATRZENIA WDOWIE.

Prawo do zaopatrzenia wdowiego.

§ 19. Prawo do zaopatrzenia służy:

1) wdowie po emerycie,

2) wdowie po pracowniku, który w dniu śmierci osiągnął co najmniej 5 lat wystługi emerytalnej,

3) wdowie po pracowniku bez względu na okres jego wystługi emerytalnej, jeśli przyczyną śmierci był nieszczęśliwy wypadek, uprawniający do zaopatrzenia emerytalnego (§ 11 ust. 3).

Wdowa nie ma prawa do zaopatrzenia wdowiego:

1) jeśli w dniu śmierci męża nie żyła z nim w wspólności małżeńskiej, rozdział zaś małżeństwa przeprowadzono sądownie bez obowiązku męża do jej utrzymania,

2) jeśli zawarła związek małżeński z emerytem, o ile emeryt po zawarciu tego związku nie wstąpił na służbę przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i nie został objęty na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem.

Wdowa, która na podstawie § 25 p. 3 utraciła prawo do zaopatrzenia wdowiego, odzyskuje to prawo w razie darowania jej skutków skazania (§ 24 ust. 2).

Zaopatrzenie żony emeryta umieszczonego w zakładzie dla umysłowo chorych.

§ 20. Żonie emeryta, umieszczonego w zakładzie dla umysłowo chorych (§ 38), służy według zasad niniejszego rozporządzenia, na okres wstrzymania wypłaty zaopatrzenia emerytalnego męża, prawo do zaopatrzenia w wysokości zaopatrzenia wdowiego (§ 17 ust. 1 p. 2).

Zaopatrzenie żony zaginionego emeryta.

§ 21. Żonie zaginionego bez wieści emeryta Minister Komunikacji może przyznać według zasad niniejszego rozporządzenia zaopatrzenie w wysokości zaopatrzenia wdowiego.

Wypłatę zaopatrzenia tego wstrzymuje się, jeśli uprawniona po upływie okresu wymaganego ustawowo do sądowego uznania zaginionego za zmarłego nie złoży dowodów, że wdrożyła kroki w właściwym sądzie celem uzyskania odnośnej uchwały.

Zaopatrzenie żony w razie skazania męża.

§ 22. Żonie byłego emeryta, jako też wdowie po byłym emerycie, który na podstawie § 16 p. 3 i 4 utracił prawo do zaopatrzenia emerytalnego, Minister Komunikacji może przyznać według zasad niniejszego rozporządzenia zaopatrzenie w wysokości zaopatrzenia wdowiego.

Wymiar zaopatrzenia wdowiego.

§ 23. Zaopatrzenie wdowie wynosi 50% tego zaopatrzenia emerytalnego, które mąż pobierał ostatnio przed śmiercią, względnie, do którego miałby być prawo na podstawie niniejszego rozporządzenia, gdyby z dniem jego śmierci rozwiązano z nim stosunek służbowy.

Postanowienia ostatniego ustępu § 13 mają analogiczne zastosowanie do wymiaru zaopatrzeń wdowich.

Termin początkowy korzystania z prawa do zaopatrzenia wdowiego.

§ 24. Prawo pobierania zaopatrzenia wdowiego służy od dnia następującego po dniu wstrzymania wypłaty uposażenia służbowego, względnie zaopatrzenia emerytalnego męża.

W przypadkach, określonych w § 19 ust. ostatni, służy to prawo od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu darowania skutków skazania.

Wygaśnięcie prawa do zaopatrzenia wdowiego.

§ 25. Prawo do zaopatrzenia wdowiego gaśnie:

- 1) w razie śmierci wdowy,
- 2) jeśli wdowa utraci obywatelstwo polskie lub obywatelstwo Wolnego Miasta Gdańska,
- 3) gdy wdowa zostanie wyrokiem sądowym prawomocnie skazana na karę dodatkową utraty praw publicznych. W razie zawieszenia w wyroku sądowym wykonania kary gaśnie prawo do zaopatrzenia tylko wówczas, jeżeli zostało następnie zarządzone wykonanie zawieszony kary; w tych przypadkach gaśnie to prawo od pierwszego dnia miesiąca następującego po zarządzeniu wykonania zawieszony kary (§ 19 ust. ostatni),
- 4) jeśli wdowa ponownie zawrze związek małżeński (§ 27 ust. 2),
- 5) w razie zrzeczenia się na podstawie § 5.

Wstrzymanie wypłaty zaopatrzenia wdowiego.

§ 26. Wypłatę zaopatrzenia wdowiego wstrzymuje się na okres przebywania ponad 6 miesięcy poza granicami Rzeczypospolitej i Wolnego Miasta Gdańska z wyjątkiem, jeśli Minister Skarbu udzieli zezwolenia na pobieranie tego zaopatrzenia.

Po ustaniu przyczyny wstrzymania wypłaty zaopatrzenia wdowiego wznawia się wypłatę tego zaopatrzenia od pierwszego dnia miesiąca następującego po zgłoszeniu się o nie.

Odprawy wdowie.

§ 27. Wdowa (§ 19 ust. 1), która nie nabyła prawa do zaopatrzenia wdowiego, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości sześciokrotnej sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (§ 12). Wdowa nie ma prawa do tej odprawy, jeśli prawa do zaopatrzenia wdowiego nie nabyła z powodów określonych w § 19 ust. 2.

W razie ponownego zawarcia związku małżeńskiego otrzymuje wdowa jednorazową odprawę w wysokości jednorocznej sumy zaopatrzenia wdowiego (§ 25 p. 4).

3. ZAOPATRZENIA SIEROCE.**Prawo do zaopatrzenia sierocego.**

§ 28. Prawo do zaopatrzeń sierocych służy dzieciom ślubnym i uprawnionym:

- 1) emeryta, który w dniu śmierci miał prawo do zaopatrzenia emerytalnego,
- 2) pracownika, który w dniu śmierci miał co najmniej 5 lat wysługi emerytalnej,

- 3) pracownika bez względu na okres wysługi emerytalnej, jeśli przyczyną śmierci jego był nieszczęśliwy wypadek, uprawniający do pobierania zaopatrzenia (§ 11 ust. 3).

Prawo do zaopatrzeń sierocych służy pod warunkami wskazanymi w p. 1, 2 i 3 ust. 1 dzieciom także po matce (pracownicy). Jeżeli sierota nabyła prawo do zaopatrzenia sierocego po ojcu i po matce, wypłaca się sierocie zaopatrzenie wyższe.

Sierota, która na podstawie § 34 p. 5 utraciła prawo do zaopatrzenia sierocego, odzyskuje to prawo w razie darowania jej skutków skazania (§ 33 ust. 2).

Zaopatrzenie dzieci emeryta umieszczonego w zakładzie dla umysłowo chorych.

§ 29. Dzieciom emeryta umieszczonego w zakładzie dla umysłowo chorych (§ 38) służy według zasad niniejszego rozporządzenia, na okres wstrzymania wypłaty zaopatrzenia ojca (matki) (§ 17 ust. 1 p. 2), prawo do zaopatrzeń w wysokości zaopatrzeń sierocych.

Zaopatrzenie dzieci zaginionego emeryta.

§ 30. Dzieciom emeryta zaginionego bez wiedzy Minister Komunikacji może przyznać według zasad niniejszego rozporządzenia zaopatrzenie w wysokości zaopatrzeń sierocych.

Wypłatę powyższych zaopatrzeń wstrzymuje się, jeśli uprawnieni po upływie okresu, wymaganego ustawowo do sądowego uznania zaginionego (zaginionej) za zmarłego, nie złożą dowodu, że wdrożyli kroki w właściwym sądzie celem uzyskania odnośnej uchwały.

Zaopatrzenie dzieci w razie skazania emeryta.

§ 31. Dzieciom byłego emeryta, jako też sierotom po byłym emerycie, który na podstawie § 16 p. 3 i 4 utracił prawo do zaopatrzenia emerytalnego, Minister Komunikacji może przyznać według zasad niniejszego rozporządzenia zaopatrzenie w wysokości zaopatrzeń sierocych.

Wymiar zaopatrzenia sierocego.

§ 32. Zaopatrzenie sieroce na każdą sierotę wynosi:

- 1) w razie śmierci ojca, jeśli pozostała wdowa ma prawo do pobierania zaopatrzenia wdowiego, 25% sumy zaopatrzenia wdowiego z tym ograniczeniem, że suma zaopatrzeń, przyznanych wszystkim sierotom, nie może przekraczać 100% sumy zaopatrzenia wdowiego;
- 2) w razie śmierci ojca, jeżeli wdowa nie żyje lub też nie ma prawa do zaopatrzenia wdowiego (§ 19 i 25), albo też na podstawie § 26 nie pobiera zaopatrzenia wdowiego, 1/3 część sumy zaopatrzenia emerytalnego, które ojciec pobierał, względnie do którego miałby był prawo na podstawie niniejszego rozporządzenia, gdyby z dniem jego śmierci rozwiązano z nim stosunek służbowy. Łączna suma zaopatrzeń sierocych,

wymierzonych na podstawie niniejszego punktu, nie może przekraczać 100% sumy zaopatrzenia emerytalnego ojca;

- 3) w razie śmierci matki (pracownicy, emerytki), 1/3 część sumy zaopatrzenia emerytalnego, które zmarła pobierała względnie do którego miałyby była prawo na podstawie niniejszego rozporządzenia, gdyby z dniem jej śmierci rozwiązano z nią stosunek służbowy. Łączna suma zaopatrzeń sierocych, wymierzonych na podstawie niniejszego punktu, nie może przekraczać 100% sumy zaopatrzenia emerytalnego matki.

Jeśli pozostało więcej niż czworo (p. 1), lub więcej niż troje (p. 2, 3) sierot, mających prawo do zaopatrzeń sierocych i wskutek tego suma normalnych zaopatrzeń sierocych przekraczałaby sumę, wynikłą z ograniczenia ustanowionego w p. 1, 2 i 3 ust. 1, zmniejsza się odpowiednio i równomiernie poszczególne zaopatrzenia sieroce.

W myśl powyższego postanowienia zmniejszone zaopatrzenie sieroce podwyższa się odpowiednio i równomiernie, aż do normalnej wysokości, w miarę jak poszczególne sieroty, tracą prawo do pobierania zaopatrzeń.

Początkowy termin korzystania z prawa do zaopatrzenia sierocego.

§ 33. Prawo do pobierania zaopatrzeń sierocych służy od dnia następującego po dniu wstrzymania wypłaty uposażenia służbowego ojca (matki), względnie zaopatrzenia emerytalnego ojca (matki).

W przypadkach, określonych w § 28 ust. ostatni, służy to prawo od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu darowania skutków skazania.

Wygaśnięcie prawa do zaopatrzenia sierocego.

§ 34. Prawo do zaopatrzenia sierocego gaśnie:

- 1) w razie śmierci sieroty,
- 2) jeśli sierota utraci obywatelstwo polskie lub obywatelstwo Wolnego Miasta Gdańska,
- 3) z dniem ukończenia przez sierotę 18 roku życia z wyjątkiem przypadków, określonych w § 36,
- 4) jeśli sierota zawrze związek małżeński,
- 5) gdy sierota zostanie wyrokiem sądowym prawomocnie skazana na karę dodatkową utraty praw publicznych. W razie zawieszenia w wyroku sądowym wykonania kary gaśnie prawo do zaopatrzenia tylko wówczas, jeżeli zostało następnie zarządzone wykonanie zawieszony kary; w tych przypadkach gaśnie to prawo od pierwszego dnia miesiąca następującego po zarządzeniu wykonania zawieszony kary (§ 33 ust. 2),
- 6) w razie przyjęcia sieroty na służbę kolejową i objęcia jej na podstawie § 1 niniejszym rozporządzeniem, lub w razie przyjęcia jej na inną stałą służbę państwową,
- 7) w razie zrzeczenia się na podstawie § 5.

Wstrzymanie wypłaty zaopatrzenia sierocego.

§ 35. Wypłatę zaopatrzenia sierocego wstrzymuje się na okres przebywania ponad 6 miesięcy po-

za granicami Rzeczypospolitej i Wolnego Miasta Gdańska z wyjątkiem, jeśli Minister Skarbu udzieli zezwolenia na pobieranie tego zaopatrzenia.

Po ustaniu przyczyny wstrzymania wypłaty zaopatrzenia sierocego wznawia się wypłatę tego zaopatrzenia od pierwszego dnia miesiąca następującego po zgłoszeniu się o nie.

Przyznanie zaopatrzenia sierocego po ukończeniu 18 roku życia sieroty.

§ 36. Sierota, która ukończyła 18 rok życia, ma według zasad niniejszego rozporządzenia prawo do zaopatrzenia sierocego:

- 1) jeśli z powodu choroby, albo ułomności fizycznych lub umysłowych nie jest zdolna do zarobkowania i nie ma własnych źródeł utrzymania,
- 2) jeśli uczy się w szkołach, albo też odbywa bezpłatną praktykę, wymaganą odnośnymi przepisami celem nabycia kwalifikacyj koniecznych dla wykonywania danego zawodu; w tych przypadkach jednak nie dłużej jak do ukończenia 24 roku życia.

Zaopatrzenie sieroce przyznaje się na podstawie niniejszego paragrafu tylko z roku na rok.

Odprawa sieroca.

§ 37. Ślubne i uprawnione dzieci pracownika, nie mające prawa do zaopatrzeń sierocych, otrzymują łącznie jednorazową odprawę, w wysokości sześciokrotnej sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (§ 12), o ile w dniu śmierci ojca nie ukończyły 18 lat życia i były do jego śmierci na jego utrzymaniu, oraz jeśli wdowa nie żyje lub też nie ma prawa do odprawy z mocy § 27 ust. 1.

Uprawnienie z ustępu 1 służy dzieciom także po małce (pracownicy), nie mającym po niej, ani też po ojcu prawa do zaopatrzeń sierocych, jeśli ojciec ich nie żyje, oraz jeśli w dniu śmierci matki (pracownicy) nie ukończyły 18 lat życia i były do jej śmierci na jej utrzymaniu.

4. INNE PRAWA EMERYTÓW, WDÓW I SIEROT.

Koszta utrzymania i leczenia emeryta umieszczonego w zakładzie dla umysłowo chorych.

§ 38. W razie umieszczenia umysłowo chorego emeryta (emerytki) w zakładzie dla umysłowo chorych koszta utrzymania i leczenia ponosi przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” (§ 17 ust. 1 p. 2, § 20 i 29).

Przepis powyższy nie ma zastosowania, jeśli emeryta (emerytkę) umieszczono w zakładzie prywatnym o charakterze przedsiębiorstwa zarobkowego.

Korzystanie z opieki lekarskiej oraz z innych praw przysługujących pracownikom na służbie.

§ 39. Emeryci, pobierający zaopatrzenia na podstawie niniejszego rozporządzenia mają prawo korzystania z opieki lekarskiej, narówni z pracowni-

kami przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“, pozostającymi na służbie.

Prawo korzystania z ulg w zakresie przejazdów i przewozów państwowymi środkami komunikacyjnymi normują osobne przepisy wydane przez Ministra Komunikacji.

Zwrot kosztów przesiedlenia.

§ 40. Emeryt ma prawo do zwrotu udowodnionych kosztów przesiedlenia się z rodziną z miejscowości ostatniego zamieszkania przed dniem wstrzymania wypłaty uposażenia służbowego do innej miejscowości w granicach Rzeczypospolitej i Wolnego Miasta Gdańska, do wysokości przysługującej pracownikom przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“, jeżeli dokona przesiedlenia w ciągu roku, licząc od dnia rozwiązania stosunku służbowego.

Takie samo prawo służy wdowie, a w braku jej niepodzielnie sierotom po pracowniku, względnie emerycie, który nie skorzystał z prawa, służącego na podstawie ustępu 1, jeżeli osoby te mają prawo do zaopatrzenia na podstawie niniejszego rozporządzenia, oraz jeżeli dokonają przesiedlenia w ciągu roku, licząc od dnia śmierci męża, względnie ojca.

Z prawa służącego na podstawie niniejszego paragrafu mogą skorzystać uprawnieni tylko raz jeden (§ 49 ust. ostatni).

Pośmiertne.

§ 41. Wdowie po emerycie należy się pośmiertne, jeśli pozostawała do jego śmierci na jego utrzymaniu.

Pośmiertne wynosi trzymiesięczną sumę emerytalnego zaopatrzenia męża.

W braku wdowy należy się pośmiertne w tej samej wysokości łącznie pozostałym sierotom, które w dniu śmierci ojca (matki) nie ukończyły 18 roku życia.

W braku osób uprawnionych do pośmiertnego należy się osobie, która poniosła koszty pogrzebu emeryta (emerytki), zwrot udowodnionych kosztów pogrzebu do wysokości sumy pośmiertnego (§ 49 ust. ostatni).

R o z d z i a ł III.

ODSZKODOWANIA ZA NIESZCZĘŚLIWE WYPADKI.

Odszkodowanie pracownika.

§ 42. Pracownik, który skutkiem nieszczęśliwego wypadku, jakiemu uległ z powodu służby, utracił zdolność do zarobkowania, ma prawo do odszkodowania, niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego należnego na podstawie niniejszego rozporządzenia, jeśli wypadek ten zgłoszony został przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe“ w ciągu roku, licząc od dnia jego zdarzenia się.

Jako nieszczęśliwy wypadek uprawniający do tego odszkodowania uważa się każde nagłe zdarzenie, wywołane przyczyną zewnętrzną, które spowodowało pośrednio lub bezpośrednio śmierć, obrażenie ciała, lub chorobę pracownika.

Dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania przyjmuje się 50% sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego.

Odszkodowanie za nieszczęśliwy wypadek wynosi w razie utraty 100% zdolności do zarobkowania — 100% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania; w razie utraty części zdolności do zarobkowania część sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania, odpowiadająca procentowi utraty tej zdolności. Odszkodowanie to wypłaca się od dnia następującego po dniu wstrzymania wypłaty uposażenia służbowego, względnie, jeśli niezdolność do zarobkowania spowodowana nieszczęśliwym wypadkiem powstała po tym terminie, od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu stwierdzenia jej.

Pracownik nie ma prawa do odszkodowania, jeśli wypadek spowodował rozmyślnie, lub wskutek popełnienia czynu karalnego, stwierdzonego w drodze sądowo - karnej.

Przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe“ służy prawo poddawania oględzinom lekarskim osób, którym wypłaca się na podstawie niniejszego paragrafu odszkodowania, celem stwierdzenia stopnia niezdolności do zarobkowania spowodowanej danym wypadkiem. W ciągu trzech lat, licząc od dnia rozpoczęcia wypłaty odszkodowania (ust. 4) może przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe“ poddawać oględzinom lekarskim wymienione osoby każdego czasu, a po upływie tego okresu tylko raz na trzy lata. Na zadanie poszkodowanego obowiązane jest przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe“ poddać go tym oględzinom w każdym czasie.

W razie stwierdzenia zmiany stopnia niezdolności do zarobkowania, spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem, podwyższa się lub obniża odpowiednio odszkodowanie, a to od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu stwierdzenia tej zmiany.

Jeśli pobierający odszkodowanie uchyla się od oględzin lekarskich, wstrzymuje się czasowo wypłatę odszkodowania i wznowia się ją, albo wstrzymuje na stałe dopiero wówczas, gdy poszkodowany podda się tym oględzinom. W razie wznowienia wypłaty odszkodowania wypłaca się je za okres przerwy w wysokości, ustalonej na podstawie wyniku ostatnich oględzin lekarskich.

Odszkodowanie wdowy.

§ 43. Wdowa po pracowniku lub emerycie, który zmarł skutkiem nieszczęśliwego wypadku, uprawniającego do odszkodowania na podstawie § 42, ma niezależnie od zaopatrzenia wdowiego, należnego na podstawie niniejszego rozporządzenia, prawo do odszkodowania w miesięcznej wysokości 30% sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania (§ 42 ust. 3).

Odszkodowania te wypłaca się od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu śmierci męża.

Wdowa nie ma prawa do odszkodowania:

- 1) jeśli w dniu wypadku, względnie w dniu śmierci męża nie żyła z nim w wspólności małżeńskiej, a rozdział małżeństwa przeprowadzono sądowo bez obowiązku męża do jej utrzymania,
- 2) jeśli małżeństwo zostało zawarte po wypadku, który w skutkach swych spowodował śmierć męża.

Wzamiem za pobierane odszkodowanie otrzymuje wdowa na żądanie jednorazową odprawę w wysokości jednorocznej sumy tego odszkodowania.

W razie wypłacenia tej odprawy traci wdowa wszelkie prawa z tytułu tego odszkodowania.

W razie zawarcia ponownego związku małżeńskiego traci wdowa prawo do odszkodowania, natomiast otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości jednorocznej sumy tego odszkodowania.

Odszkodowanie sierot.

§ 44. Sieroty po pracowniku lub po emerycie, który zmarł skutkiem nieszczęśliwego wypadku, uprawniającego do odszkodowania na podstawie § 42, mają, niezależnie od zaopatrzeń sierocych należnych na podstawie niniejszego rozporządzenia, prawo do odszkodowania w miesięcznej wysokości po 10% sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania (§ 42 ust. 3). Łączna suma tych odszkodowań nie może przekraczać 70% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania. W razie, jeśli suma tych odszkodowań przekracza 70% sumy przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania, zmniejsza się poszczególne odszkodowania sierocie odpowiednio i równomiernie. W miarę kolejnego zaprzestania pobierania odszkodowania przez poszczególne sieroty podwyższa się odpowiednio i równomiernie odszkodowania pozostałych sierot, aż do normalnej wysokości.

Odszkodowania te wypłaca się od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu śmierci ojca do ukończenia 18 roku życia sieroty.

Odszkodowania krewnych wstępnych, wnuków i rodzeństwa.

§ 45. Krewni wstępni w linii prostej, wnuki i rodzeństwo pracownika, lub emeryta, który zmarł skutkiem nieszczęśliwego wypadku, uprawniającego do odszkodowania na podstawie § 42, mają prawo do odszkodowania w łącznej miesięcznej wysokości 20% sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania (§ 42 ust. 3), jeśli zmarły był ich żywicielem.

Prawo to służy krewnym wstępnym od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu śmierci danego pracownika (emeryta) tak długo, jak długo nie posiadają żadnych źródeł utrzymania; wnukom zaś i rodzeństwu od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu śmierci pracownika (emeryta) do ukończenia 18 roku życia.

Prawo do odszkodowania mają przedewszystkiem rodzice (z wyłączeniem dalszych wstępnych krewnych zmarłego), a następnie wnuki, gdy niema uprawnionych wstępnych krewnych zmarłego, wreszcie rodzeństwo, gdy niema innych uprawnionych do odszkodowania na podstawie niniejszego paragrafu.

Jeśli jest kilka uprawnionych osób tej samej kategorii, dzieli się sumę odszkodowania, ustalonego ustępem pierwszym, równomiernie.

Łączna suma odszkodowań krewnych wstępnych, wnuków i rodzeństwa wraz z sumą odszkodowań wdowy (§ 43) i sierot (§ 44) nie może przekraczać sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania (§ 42 ust. 3). Odszkodowania

krewnych wstępnych, wnuków i rodzeństwa wypłaca się o tyle, o ile odszkodowania wdowy i sierot nie wyczerpują całej sumy, przyjętej dla ustalenia podstawy wymiaru odszkodowania (§ 42 ust. 3).

R o z d z i a ł IV.

Postanowienia przejściowe.

§ 46. Tym pracownikom, którzy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia pozostawali na służbie przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, lub na innej służbie państwowej polskiej, zalicza się bezpłatnie do wysługi emerytalnej osiągniętej na podstawie tego rozporządzenia, te wszystkie rzeczywiste okresy służby, pracy i studjów, które zaliczały się na podstawie przepisów, jakimi objęci byli bezpośrednio przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, albo też, które zaliczone im już zostały do ich wysługi emerytalnej, z tem ograniczeniem, że okresy opłacone składkami ubezpieczeniowymi na podstawie przepisów o powszechnem ubezpieczeniu społecznem zaliczy się do wysługi emerytalnej, jeśli obowiązujące przepisy przewidują przekazywanie składek danego pracownika na rzecz przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” przez instytucję, która te składki ma w swem posiadaniu.

Okresy służby spędzone na kolei Koszycko-Bogumińskiej od dnia 1 listopada 1918 r. do dnia podjęcia służby na Polskich Kolejach Państwowych, najdłużej jednak do końca roku 1922, zalicza się do wysługi emerytalnej bezpłatnie.

Okresy służby kolejowej liczone do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dla ustalenia podstawy wymiaru zaopatrzenia emerytalnego w wymiarze: pełny rok jako 18 miesięcy, zalicza się do wysługi emerytalnej osiągniętej na podstawie niniejszego rozporządzenia w wymiarze: pełny rok jako 18 miesięcy.

Minister Komunikacji ma prawo zaliczyć bezpłatnie do wysługi emerytalnej osiągniętej na podstawie niniejszego rozporządzenia okres pracy zawodowej, zgłoszony na mocy ustaw o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436) dla uzyskania dodatku za wysługę lat tym pracownikom, którzy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia byli na etatowej służbie przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” lub na polskiej służbie państwowej, najwyżej jednak jeden rok pracy zawodowej za każdy pełny rok służby w Państwie Polskiem zaliczalny do wysługi emerytalnej, o ile zaliczenia pewnego okresu pracy zawodowej nie dokonano już przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 47. Pracownikom, którzy bezpośrednio przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia byli na służbie przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, lub na polskiej służbie państwowej, a z którymi po uzyskaniu przez nich co najmniej piętnastoletniej wysługi emerytalnej rozwiązany zostanie stosunek służbowy z powodu fizycznej lub umysłowej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nie spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem uprawniającym do odszkodowania z mocy § 42, doli-

czy się przy wymiarze zaopatrzenia emerytalnego w granicach § 13 ust. 1, 10 lat do okresu wysługi emerytalnej, osiągniętej na podstawie tego rozporządzenia, jeśli utracili bez własnego przyczynienia się co najmniej 95% zdolności do zarabkowania.

§ 48. Do pracowników (emerytów, wdów), którzy na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, w dniu wejścia w życie tego rozporządzenia rozpoczęli już spłacanie należności za zaliczenie do ich wysługi emerytalnej okresów służby, pracy lub studiów, nie stosuje się przepis § 3 ust. 4 o sposobie obliczania wysokości należności za zaliczenie. Ci pracownicy (emeryci, wdowy) uiszczają za to zaliczenie należność obliczoną na podstawie przepisów, jakimi objęci byli do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Do pracowników (emerytów, wdów), którzy w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia rozpoczęli już spłacanie składek, jakie swego czasu podjęli z kasy emerytalnej jednego z byłych państw zaborczych, celem zaliczenia im do wysługi emerytalnej okresu przynależenia do tej kasy, oraz do pracowników, którzy podjęli składki z funduszków emerytalnych kolei Koszycko - Bogumińskiej, za okres przynależenia do tych funduszków przed dniem 1 listopada 1918 r., nie stosuje się przepis § 3 ust. 4 o sposobie obliczania wysokości należności za zaliczenie. Ci pracownicy uiszczają za to zaliczenie należność w sumie równoważnej w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 77) sumie, podjętej swego czasu tytułem zwrotu rzeczonych składek.

§ 49. Zaopatrzenia emerytalne, wdowie i sieroce wypłacane do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia z funduszków przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” przerachowuje się począwszy od dnia 1 lipca 1933 r. na podstawie niniejszego rozporządzenia (§ 13). Do zaopatrzeń wypłacanych do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na obszarze Wolnego Miasta Gdańska przyjmuje się przy przerachowaniu zasadę, że z powyżej określonym terminem uprawnieni otrzymują takie zaopatrzenie (emerytalne, wdowie, sieroce), do jakiego mają prawo z tytułu tej samej wysługi emerytalnej i tych samych grup i szczebli uposażenia emeryci (wdowy i sieroty), którzy ostatnio jako pracownicy przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” zatrudnieni byli w m. st. Warszawie. Zaopatrzenia wypłacane za okres wysługi emerytalnej krótszy, aniżeli lat 15, przerachowuje się przy analogicznym zastosowaniu postanowień § 13 ust. 2. Przerachowania powyższe nie dotyczą zaopatrzeń emerytalnych i wdowich, których wysokość nie przekracza 50 zł, a sierocych 25 zł miesięcznie. Jeśliby przy zastosowaniu tych przerachowań zaopatrzenie emerytalne, względnie wdowie, miało wynosić mniej, aniżeli 50 zł, a sieroce mniej aniżeli 25 zł miesięcznie, ulegają one zmniejszeniu tylko do 50 zł, względnie 25 zł miesięcznie.

Począwszy od dnia 1 sierpnia 1932 r. do czasu przerachowania tych zaopatrzeń, oznaczonego w ustępie 1 obniża się te zaopatrzenia o 8% z tem

ograniczeniem, że obniżenie to nie dotyczy zaopatrzeń emerytalnych i wdowich, których wysokość nie przekracza 50 zł, a sierocych 25 zł miesięcznie. Jeśliby przy zastosowaniu tego obniżenia zaopatrzenie emerytalne, względnie wdowie miało wynosić mniej, aniżeli 50 zł, a sieroce mniej aniżeli 25 zł miesięcznie, ulegają one zmniejszeniu tylko do 50 zł, względnie 25 zł miesięcznie.

Okresy opłacone składkami ubezpieczeniowymi na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym, a zaliczone już do wysługi emerytalnej na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. o zaopatrzeniu emerytalnem etatowych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” i o zaopatrzeniu pozostałych po nich wdów i sierot, oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 448) uwzględnia się dla ustalenia wysokości zaopatrzenia dopiero od pierwszego dnia miesiąca następującego po przekazaniu przedsiębiorstwu „Polskie Koleje Państwowe” udziału (składek wraz z dopłatą pracodawcy) danego pracownika przez instytucję, która te udziały ma w swem posiadaniu.

Wysokość powyższych zaopatrzeń ulegać będzie zmianom stosownie do zaistnienia warunków określonych w § 8.

Począwszy od dnia 1 lipca 1933 r. wstrzymuje się wypłatę dodatków wyrównawczych, przyznanych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1930 r. o dodatkach do zaopatrzeń emerytalnych przerachowanych na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. o zaopatrzeniu emerytalnem etatowych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” i o zaopatrzeniu pozostałych po nich wdów i sierot, oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 522).

Zaopatrzenia emerytalne, wdowie i sieroce, wypłacane do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia z funduszków przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” jedynie z tytułu służby w jednym z byłych państw zaborczych wypłaca się pod warunkiem, że uprawnieni są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), lub uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego.

Do osób objętych ust. 1 i 2 stosują się przepisy § 40 tylko wówczas, jeśli osoby te nie skorzystały z analogicznych uprawnień na podstawie przepisów, którymi były objęte przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, a przepisy § 41 tylko w przypadkach śmierci zaszytych po dniu wejścia w życie tego rozporządzenia.

§ 50. Byłym pracownikom kolejowym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia pobierali z funduszków przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki, wypłaca przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia rzeczone odszkodowania w wysokości i według zasad określonych tem rozporządzeniem. Przepis ten nie ma zastosowania do tych byłych pracowników

kolejowych, oraz do pozostałych po nich członków rodzin, którzy zatrudnieni byli na służbie na podstawie umowy o pracę.

R o z d z i a ł V.

Postanowienia końcowe.

§ 51. Rozporządzenie niniejsze nie narusza w niczem praw pracowników (emerytów, wdów i sierot), przejętych do służby polskiej na obszarze Wolnego Miasta Gdańska na zasadzie postanowień wykonawczych z dnia 22 października 1921 r. do decyzji Wysokiego Komisarza Ligi Narodów z dnia 15 sierpnia i 5 września 1921 r. W stosunku do innych obywateli Wolnego Miasta Gdańska, objętych niniejszym rozporządzeniem opłaty i wypłaty, obliczone na zasadzie tego rozporządzenia, uskutecznią się w walucie gdańskiej w relacji: 1 gulden równa się 1 złotemu.

§ 52. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Komunikacji, a co do § 17 ust. 1 p. 1, § 26 ust. 1 i § 35 ust. 1 — Ministrowi Skarbu.

§ 53. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ogłoszenia.

Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tracą moc obowiązującą: rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 września 1926 r. o zaopatrzeniu emerytalnem nieetatowych pracowników „Polskich Kolei Państwowych“ i o zaopatrzeniu pozostałych po nich wdów i sierot oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 551), rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. o zaopatrzeniu emerytalnem etatowych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i o zaopatrzeniu pozostałych po nich wdów i sierot oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 448), rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1930 r. o dodatkach do zaopatrzeń emerytalnych przerachowanych na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 lipca 1929 r. o zaopatrzeniu emerytalnem etatowych pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i o zaopatrzeniu pozostałych po nich wdów i sierot, oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 522). Względem osób objętych niniejszym rozporządzeniem, tracą moc obowiązującą w przypadkach unormowanych tem rozporządzeniem wszelkie inne przepisy normujące sprawę odszkodowania za nieszczęśliwe wypadki.

Prezes Rady Ministrów: w z. *Wł. Zawadzki*

Minister Komunikacji: *Kühn*

Minister Skarbu: *Jan Piłsudski*
